

4. Knihy a tisk

Tabulka 4.1 Vymezení oblasti knih a tisku podle ekonomických činností

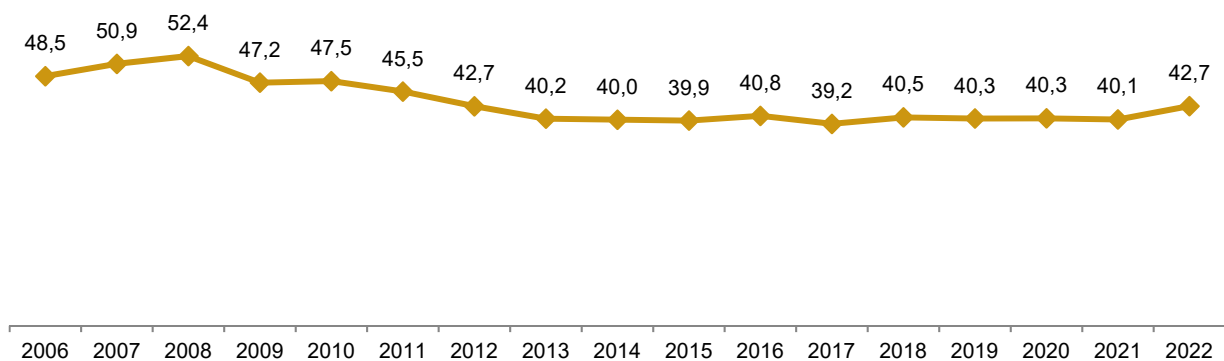
CZ-NACE	EKONOMICKÁ ČINNOST
58.11	Vydávání knih
58.13	Vydávání novin
58.14	Vydávání časopisů a ostatních periodických publikací
63.91	Činnosti zpravodajských tiskových kanceláří a agentur
74.30	Překladačské a tlumočnické činnosti
47.61	Maloobchod s knihami
47.62	Maloobchod s novinami, časopisy a papírnickým zbožím

Vydávání a distribuce tiskovin je jednou z nejstarších ekonomických činností v audiovizuálním a mediálním sektoru. Na území dnešní České republiky aktivně působí soukromí vydavatelé již několik staletí, pokud pomíneme redukci a státní monopolizaci vydavatelství v období komunistického režimu. Po roce 1989 došlo opět k velkému nárůstu soukromých subjektů působících jak v oblasti periodického tisku, tak v oblasti knih. Zejména v oblasti knižního vydavatelství jsou vydavatelé subjekty v ČR mimořádně aktivní a v počtu vydaných knih na obyvatele obsazují přední příčky ve světovém žebříčku Mezinárodního sdružení nakladatelů (Debnár, 2015). Na tisíc obyvatel připadlo podle údajů z šetření NIPOS v roce 2023 přibližně 1,4 nově vydaného titulu (NIPOS, 2024). V mezinárodním srovnání se Česká republika řadí mezi země s nejvyšším počtem vydaných knižních titulů v přepočtu na obyvatele (WIPO, 2023).

V rámci výchozí definice jsou činnosti vydávání a maloobchodního prodeje novin a časopisů vnímány jako jedna samostatná oblast a zahrnují také maloobchod s papírenským zbožím, který bohužel nejde na čtyřmístné úrovni klasifikace CZ-NACE z příslušné kategorie vyčlenit. Do oblasti knih a tisku spadají také činnosti zpravodajských a tiskových agentur, překladatelů a tlumočnicků. Po nastínění všeobecné charakteristiky této oblasti budou periodickému tisku (noviny a časopisy) a neperiodickým publikacím (knihy) věnované samostatné podkapitoly.

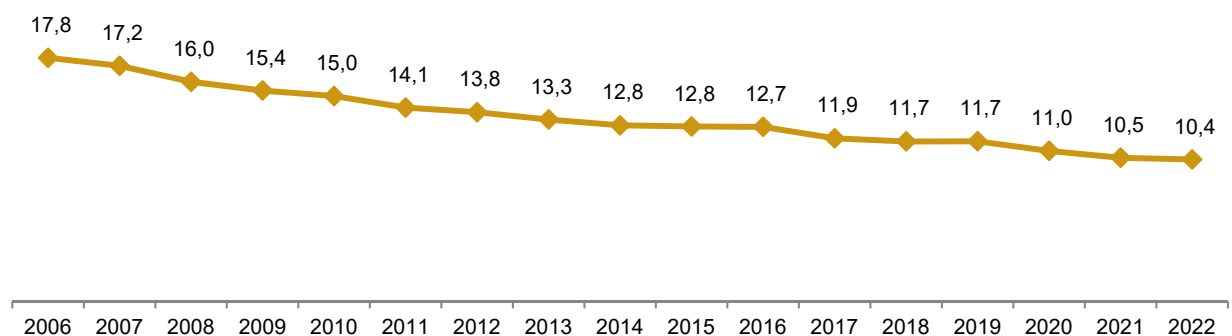
Trh knižních vydavatelů a vydavatelů periodik v České republice se liší zejména podílem monopolizace trhu. Zatímco nejčtenější periodika spadají pod několik velkých vydavatelských domů, v oblasti knižního vydavatelství je trh rozdělen mezi více velkých a středně velkých vydavatelství (SČKN, 2023). Každoroční objem trhu **knih a periodických publikací** se dá velmi dobře analyzovat na základě počtu vydaných titulů vzhledem k zákonné povinnosti vydavatelů zasílat aktuální výtisky Národní knihovně České republiky a jiným institucím. Specifika vydávaných titulů budou rozebrána v samostatných podkapitolách. **Údaje o vydaných periodických a neperiodických titulech** sbírá od Národní knihovny České republiky každoročně prostřednictvím ročních výkazů NIPOS.

Přehled o příjmech subjektů v oblasti knih a tisku podle výchozí definice ukazuje Graf 4.1. Presentovaná časová řada zachycuje kontinuální pokles příjmů z činností v oblasti knih a tisku mezi lety 2008 a 2015. Jako vysvětlení tohoto trendu se nabízí omezení výdajů spotřebitelů za knihy a periodické publikace v důsledku ekonomické krize a změna spotřebitelských návyků spojených s rozvojem online zpravodajství. V dalších sledovaných letech se však pokles příjmů, v souladu s oživením ekonomiky, zpomalil a mezi lety 2013 a 2021 se výše příjmů podniků činných v oblasti knih a tisku pohybovala mezi 39 a 41 mld. Kč. Celkové příjmy ekonomických subjektů s převažující činností v oblasti knih a tisku v roce 2022 dosáhly 42,7 mld. Kč, což představuje v meziročním srovnání nárůst o 6,5 %.

Graf 4.1 Příjmy subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti knih a tisku (v mld. Kč)

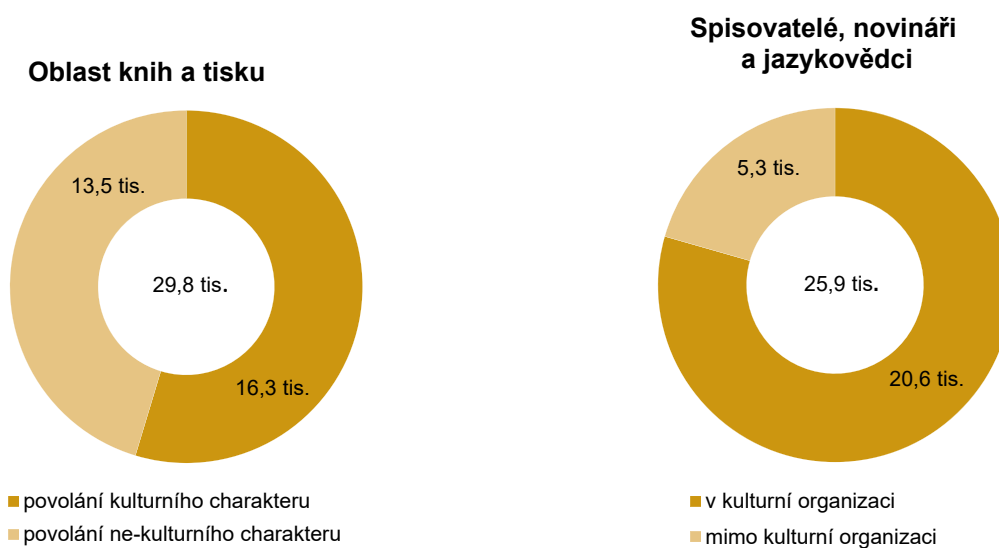
Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Zaměstnanost v oblasti knih a tisku v podstatě kopíruje vývoj příjmů podniků v této oblasti. Mezi lety 2006 a 2022 poklesla zaměstnanost podle Podnikové strukturální statistiky o 7,4 tis. zaměstnanců na 10,4 tis. přepočtených plných úvazků v roce 2022. Údaje zachycující zaměstnanost samostatně v oblasti knih a v oblasti tisku budou uvedeny v příslušných podkapitolách. I přesto, že zaměstnanců v oblasti knih a tisku každoročně ubývá, je možné, že některá pracovní místa zaujímají externí pracovníci, pracovníci na dohody či živnostníci.

Graf 4.2 Počet zaměstnanců v oblasti knih a tisku (v tis. osob, přepočteno na počet plných úvazků)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Údaje o počtu zaměstnanců z Podnikové strukturální statistiky lze rozšířit o údaje o celkové zaměstnanosti z Výběrového šetření pracovních sil. Pokud zohledníme všechny zaměstnané osoby (zaměstnanec, podnikatele či pracovníky na dohody), bude se zaměstnanost v oblasti knih a tisku pohybovat okolo 29,8 tis. osob. Tento údaj lze dále dělit podle typu zaměstnání. Z Grafu 4.3 je zřejmé, že v oblasti knih a tisku se zaměstnáním „kulturního“ charakteru věnovalo více osob (16,3 tis.) než „ne-kulturním“ zaměstnáním (13,5 tis.). Pokud se zaměříme pouze na spisovatele, novináře a jazykovědce (tedy osoby spadající svým zaměstnáním do kategorie klasifikace zaměstnání CZ-ISCO 264) zjistíme, že většina z nich pracovala v organizacích „kulturního“ charakteru (20,6 tis.), a to i mimo oblast knih a tisku. V organizacích „ne-kulturního“ charakteru pak pracovalo 5,3 tis. spisovatelů, novinářů a jazykovědců, zahrnuti jsou např. i autoři firemních blogů či časopisů a překladatelé.

Graf 4.3 Odhad počtu zaměstnaných osob v oblasti knih a tisku, 2022

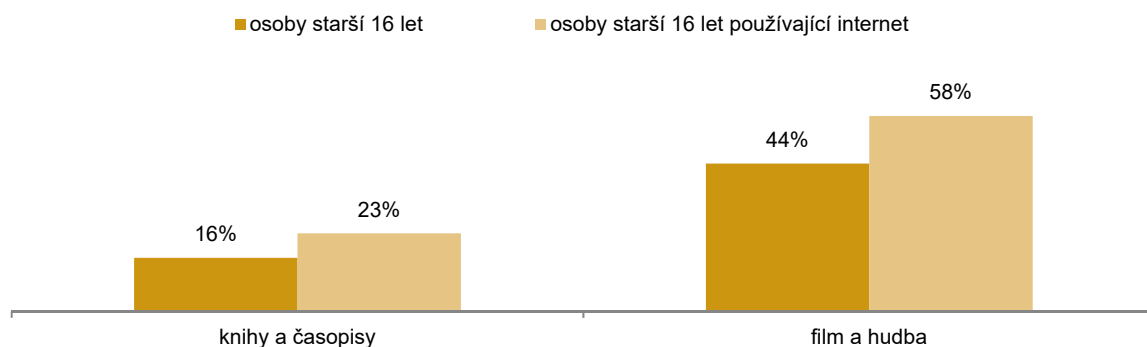
Pozn.: jedná se o průměr za roky 2021, 2022 a 2023
Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ

Posledním doplňujícím údajem, který lze zmínit v rámci statistiky zaměstnanosti v oblasti knih a tisku, je údaj o průměrné mzdě (platu), pocházející z Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV). Tento údaj však zahrnuje pouze zaměstnance ve mzdové a platové sféře, nikoliv podnikatele a pracovníky na dohodu. Do takto vymezené kategorie spisovatelů, novinářů a jazykovědců spadalo v roce 2022 podle ISPV 4,4 tis. zaměstnanců a jejich průměrná hrubá měsíční mzda (plat) dosahovala výše 48,9 tis. Kč. V roce 2023 pracovalo ve výše zmíněné kategorii 4,2 tis. zaměstnanců s průměrnou měsíční mzdou (platem) 50,8 tis. Kč. Do počtů jsou zahrnuti pouze zaměstnanci ve mzdové a platové sféře, jejichž týdenní pracovní doba tvořila minimálně 30 hodin a u zaměstnavatele pracovali alespoň jeden měsíc.

Také trh s knihami a periodickým tiskem v posledních letech formuje digitalizace a rozvoj internetu. Zatímco čtení zpráv a článků přes internet je v české populaci značně rozšířené a zvýšená obliba četby zpravodajských serverů může znamenat určitou hrozbu pro tištěná periodika, digitální audioknihy a e-knihy, soudě dle současného postavení na trhu, nejsou zatím příliš velkým konkurentem tištěným knihám (SČKN, 2023). Jejich podíl na celkových prodejkách však každoročně stoupá a v roce 2022 dosáhl přibližně 5% podílu na celkovém obratu českého knižního trhu.

V souvislosti s knihami je internet také často využíván k objednání fyzických knižních titulů prostřednictvím e-shopu. Internet využilo k nákupu knih v roce 2024 přibližně 16 % všech osob starších 16 let a necelá čtvrtina těch osob starších 16 let, které používaly internet. Podíl osob, které v roce 2024 přes internet zakoupily knihu, je výrazně nižší, než podíl těch, kteří nakoupili film či hudbu. To je způsobené mimo jiné tím, že roste ochota lidí platit za audiovizuální služby na internetu (např. katalogy pořadů jako je Netflix či HBO MAX).

Graf 4.4 Podíl osob starších 16 let využívajících internet k nákupu knih a časopisů, filmu a hudby v roce 2024 v roce 2024

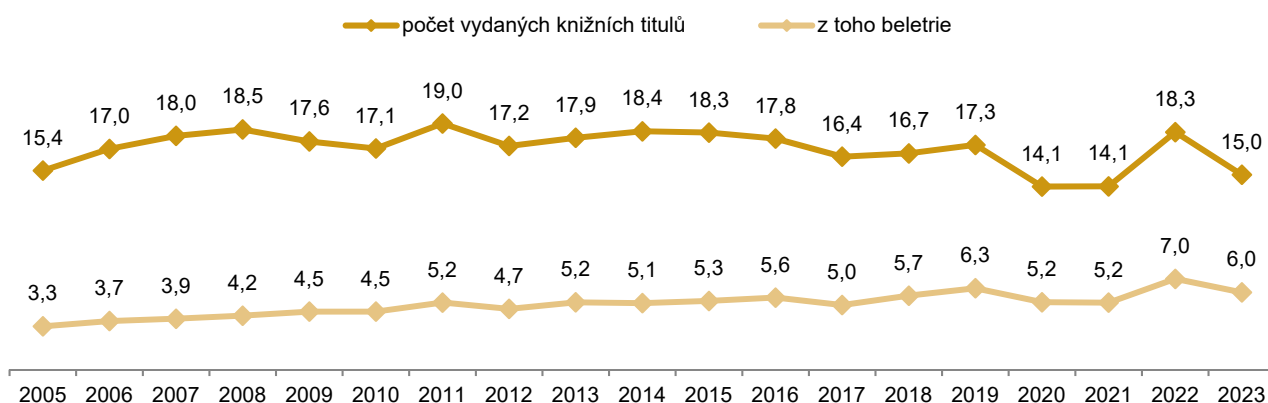
Zdroj: Výběrové šetření o informačních a komunikačních technologiích, ČSÚ

4.1. Knihy (Neperiodické publikace)

V případě analýzy samostatných trhů neperiodických a periodických publikací je otázkou, jak pracovat s činností překladatelů a tlumočnicků, stejně jako s činností tiskových agentur. Tyto činnosti nelze přiřadit pouze do jedné či druhé oblasti a hledat poměr, kterým se např. překladatelé podílejí na překladu knih a na překladu periodik, by bylo velmi obtížné. Činnosti překladatelů, tlumočnicků a tiskových agentur lze analyzovat pouze v rámci celkové oblasti knih a tisku, a proto budou z analýzy jednotlivých trhů (trhu s neperiodickými a trhu s periodickými publikacemi) vypuštěny. Následující analýza tak bude zahrnovat pouze činnosti vydavatelů a maloobchodu.

Údaje o struktuře vydaných publikací je možné analyzovat s velkou přesností. Počet vydaných knižních titulů je v rámci poměrně malého českého trhu vysoký a dlouhodobě se pohybuje mezi 14–19 tis. vydanými tituly za rok, jak je vidět v Grafu 4.5. V roce 2020 však došlo k výraznému propadu, počet vydaných titulů klesl téměř o 20 % a poprvé od roku 2002 i pod hranici 15 tis. za rok. Omezení počtu vydaných titulů bylo zřejmě důsledkem úsporných opatření vydavatelů, kteří v očekávání nižších tržeb z maloobchodu některé tituly odložili či vyřadili. Kamenná knihkupectví byla v pandemických letech vlivem vládních opatření proti šíření koronaviru několikrát zcela uzavřena a knihy mohli lidé zakoupit pouze přes internet. V roce 2022 se počet vydaných titulů zvýšil na 18,3 tis. Tento nárůst mohl být způsoben předchozími odklady vydání některých titulů, případně pozdějším odevzdáním povinných výtisků Národní knihovně, na základě kterých je tato statistika sledována (SČKN, 2023). Opětovný pokles počtu vydaných titulů v roce 2023 na 15 tis. zatím nenaznačuje návrat k počtům před začátkem pandemie.

Graf 4.5 Počet vydaných tištěných knižních titulů v České republice (v tis.)

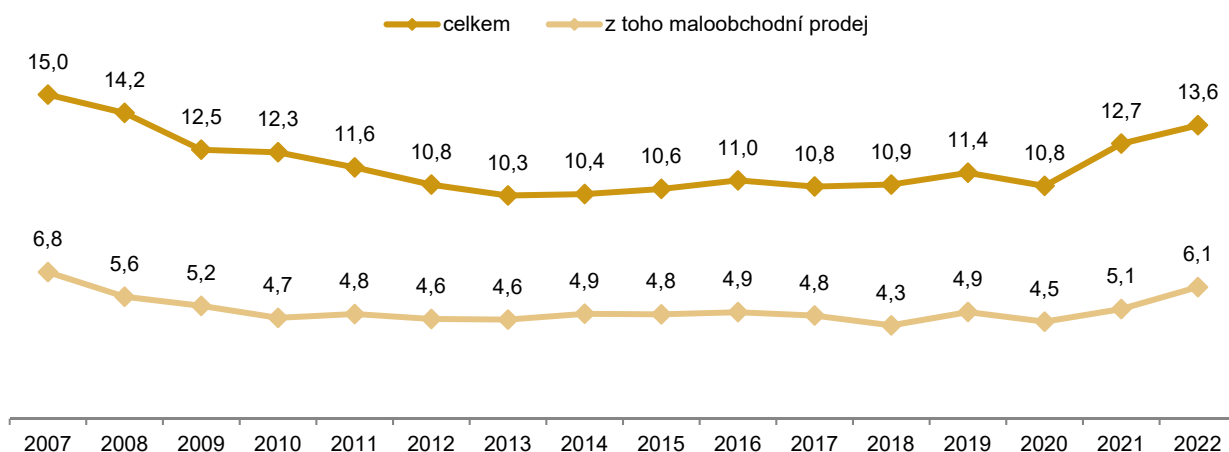
Zdroj: NIPOS

4.1.1. Příjmy a zaměstnanost

Jak ukazuje Graf 4.6, vývoj příjmů z maloobchodních a vydavatelských činností koresponduje s trendem platným pro celou oblast knih a tisku – poklesem tržeb mezi lety 2007 a 2013 a následným ustálením mezi lety 2014 a 2020. Podle výsledků Podnikové strukturální statistiky zaznamenali vydavatelé a maloobchodníci s knihami v roce 2021 tržby ve výši 12,7 mld. Kč (což představuje meziroční nárůst o 18 %), v roce 2022 ve výši 13,6 mld. Kč (s meziročním nárůstem o téměř 7 %). V těchto údajích však nejsou zahrnuty výrazně vyšší náklady, které vydavatelům vznikly, nejedná se tedy nutně o významný nárůst zisku. Na samotný maloobchod připadly příjmy ve výši 5,1 mld. Kč v roce 2021 a 6,1 mld. Kč v roce 2022. Nutno podotknout, že se jedná pouze o příjmy podniků s převažující činností v oblasti knižního vydavatelství a maloobchodu a že část knih může být vydávaná či prodávaná subjekty (např. velkými supermarkety), které do těchto kategorií nespádají.

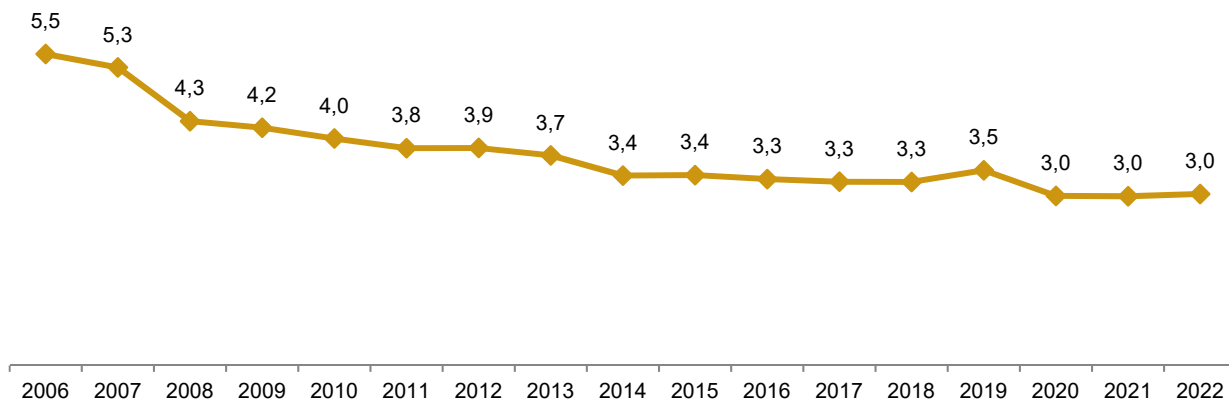
Graf 4.6 Příjmy subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti knih (v mld. Kč)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Přehled o vývoji zaměstnanosti v oblasti knižního vydavatelství a maloobchodu nabízí Graf 4.7. Znatelnější pokles počtu zaměstnanců v této oblasti proběhl mezi lety 2007 a 2008. Od roku 2009 počet zaměstnanců klesal spíše pozvolným tempem. V roce 2020 zaznamenal počet zaměstnanců v oblasti knih opět výraznější propad – přibližně o 0,5 tis. na 3 tis. zaměstnanců přepočtených na plný úvazek. V dalších letech zůstal tento počet stabilní.

Graf 4.7 Počet zaměstnanců v odvětví knižního vydavatelství a maloobchodu (v tis. osob, přepočtený na plné pracovní úvazky)

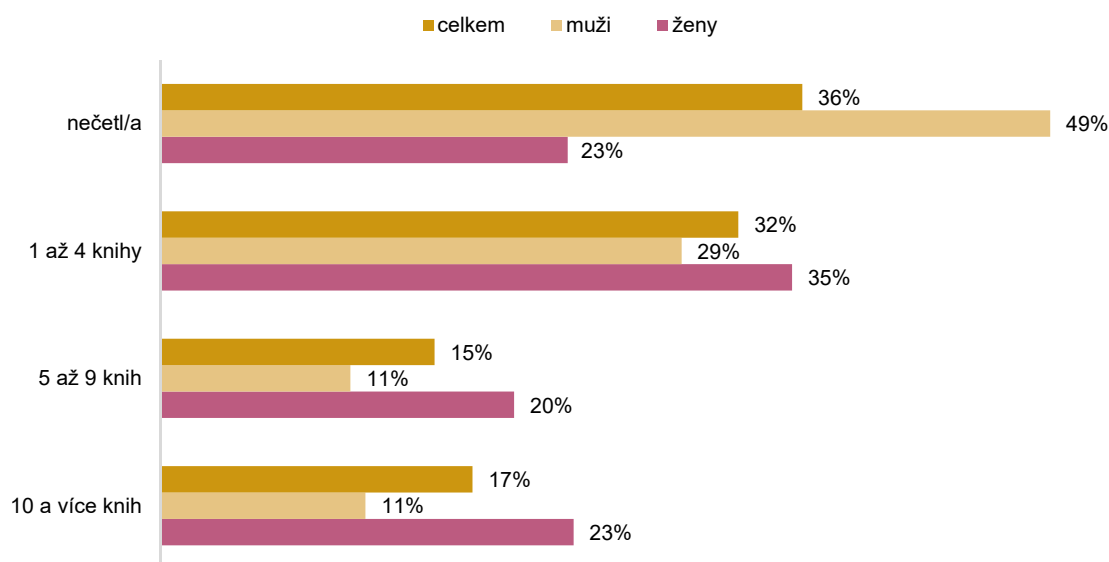
Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

4.1.2. Pohled spotřebitele

Šetření Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci (VŠIT), které je pro tuto analýzu použito jako výchozí k zachycení měnících se návyků spotřebitelů v souvislosti s rozvojem internetu, nezahrnuje četbu knih mezi zkoumané aktivity provozované na internetu. To může odpovídat samotné povaze četby elektronických knih, které bývají sice přes internet zakoupeny a staženy, jejich samotná četba však již probíhá offline pomocí čtecích zařízení, telefonu či počítače.

Pro zjištění návyků spojených se samotnou četbou knih lze využít data z šetření ČSÚ Životní podmínky domácností, konkrétně modulu z roku 2022 zaměřeného na zdraví a životní styl, kvalitu života a zapojení do kulturního a společenského života. Z tohoto šetření vyplývá, že v Česku přečetlo alespoň jednu knihu za rok 64 % osob starších 16 let. Nejčastěji respondenti zvládli přečíst jednu až čtyři knihy, a to zhruba ve třetině případů. Poměrně vysoký podíl (17 %) tvořili neaktivnější čtenáři, kteří přečtou ročně deset a více knih. Pět až devět knih pak ročně přečetlo 15 % osob. Výrazné rozdíly se vyskytly při srovnání čtenářů a čtenářek. Zatímco 49 % mužů ve zkoumané populaci v roce 2022 nepřečetlo žádnou knihu, mezi ženami se takových našlo pouze 23 %. Nejvíce mužů (29 %) pak přečetlo za rok jednu až čtyři knihy. Mezi ženami se našlo 35 % občasných čtenářek, které přečetly jednu až čtyři knihy, a 23 % neaktivnějších čtenářek, které přečetly deset knih a více.

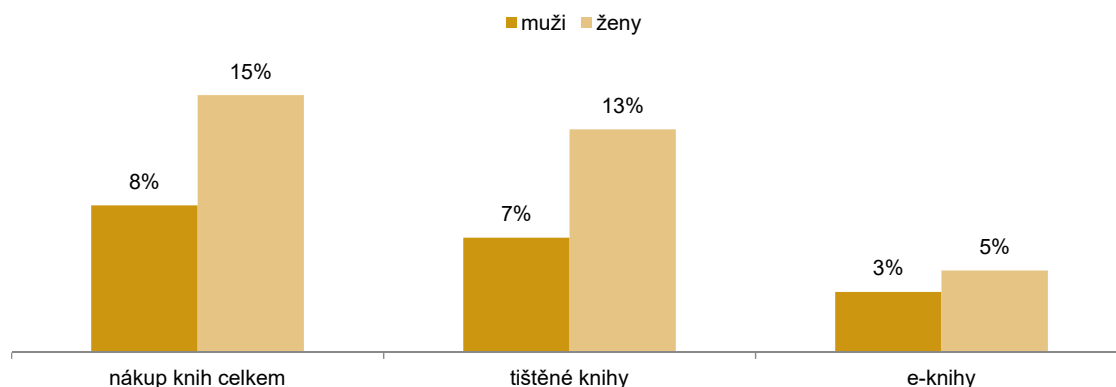
Graf 4.8 Podíl osob starších 16 let podle počtu přečtených knih za posledních 12 měsíců, 2022

Zdroj: Životní podmínky domácností, ČSÚ

Z šetření VŠIT lze získat rozšiřující údaje o jednotlivcích, kteří nakupují knihy přes internet. V roce 2024 bylo v české populaci přibližně 12 % osob, které zakoupily v posledních 3 měsících před šetřením alespoň jednu knihu online. Z údajů dále vyplývá, že 10 % nakoupilo tištěnou knihu a 4 % osob e-knihu. Celková data o nakupování online potvrzují zjištění, že stejně jako více čtou ženy, více i knihy nakupují přes internet. Ve sledovaných 3 měsících roku 2024 alespoň jednu knihu přes internet zakoupilo 15 % žen a 8 % mužů starších 16 let. Převaha žen je vidět především u nákupu tištěných knih, u nákup e-knih nejsou rozdíly tak významné.

Graf 4.9 Podíl mužů a žen starších 16 let využívajících internet k nákupu knih, 2024

Zdroj: Výběrové šetření o informačních a komunikačních technologiích, ČSÚ

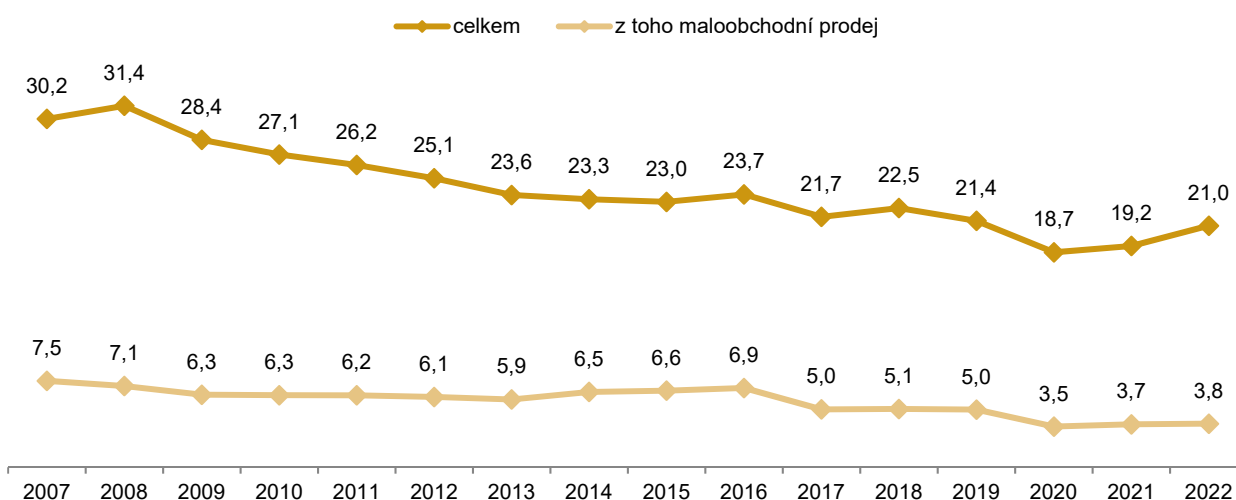
4.2. Tisk (Periodické publikace)

Také oblast periodického tisku bude v rámci ekonomické analýzy omezena pouze na zkoumání vydavatelů a maloobchodního prodeje. Údaje o zaměstnanosti a příjmech v oblasti tisku vycházejí z Podnikové strukturální statistiky. Pro analýzu měnícího se spotřebitelského chování pak existuje poměrně rozsáhlá evidence – návyky spotřebitelů v oblasti periodického tisku zachycuje jak šetření VŠIT, tak analýzy iniciované Uníí vydavatelů.

4.2.1. Příjmy a zaměstnanost

Příjmy vydavatelů a maloobchodu v oblasti tisku a také samostatný vývoj příjmů z maloobchodního prodeje zachycuje Graf 4.10. Celkové příjmy vydavatelů novin a časopisů klesaly od roku 2008 až do pandemického roku 2020. V následujících dvou letech zaznamenaly mírný růst na hodnotu 21 mld. Kč, zatím ale nedosahují výsledků z období před začátkem pandemie. Příjmy z maloobchodu se v posledních třech předcovidových letech (2017, 2018 a 2019) ustálily na výši kolem 5 mld. Kč, v roce 2020 vinou restrikcí spojených s pandemií zaznamenaly výrazný propad – o 1,5 mld. Kč na 3,5 mld. Kč. V posledních dvou letech rostly jen mírně, v roce 2022 činily 3,8 mld. Kč.

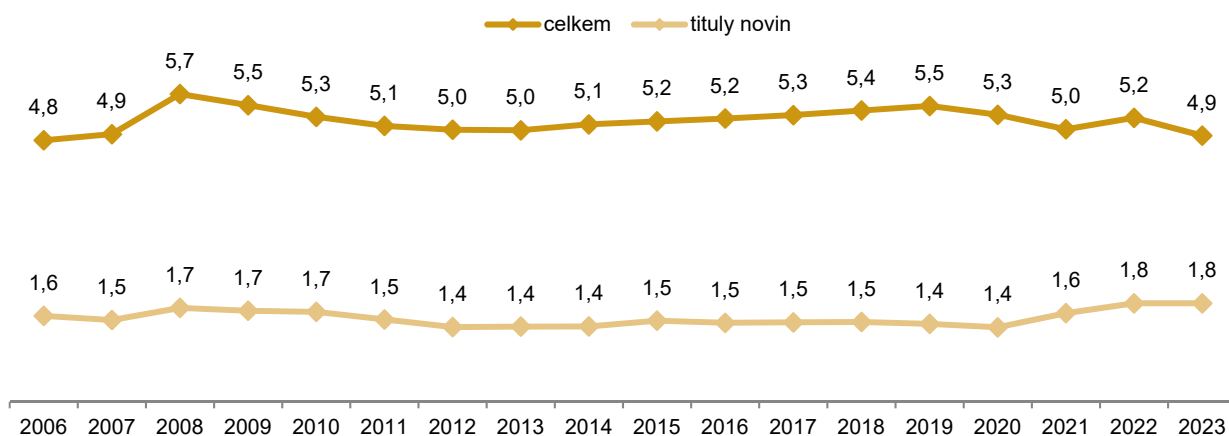
Graf 4.10 Příjmy subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti tisku (v mld. Kč)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Objem trhu z hlediska počtu vydaných tištěných periodik lze stejně jako u knižního trhu analyzovat vyčerpávajícím způsobem vzhledem k povinnosti vydavatelů zasílat tzv. povinné výtisky Národní knihovně České republiky a dalším institucím. Zákon č. 46/2000 Sb., který tuto povinnost vydavatelům určuje, se v tomto směru nevztahuje na elektronické publikace. Jak můžeme vyčíst z Grafu 4.11, počet vydaných titulů tištěných periodik se od roku 2008 pohyboval nad hranicí 5 tis. titulů. Této hranice se podařilo dosáhnout i v letech pandemie. V roce 2023 však nastal pokles na 4,9 tis. vydávaných titulů periodik, přičemž za tento pokles mohl nižší počet vydávaných titulů časopisů, který dosáhl necelých 3,1 tis. Počet vydávaných novin naopak v roce 2022 mírně vzrostl a nyní setrvává na 1,8 tis. titulech.

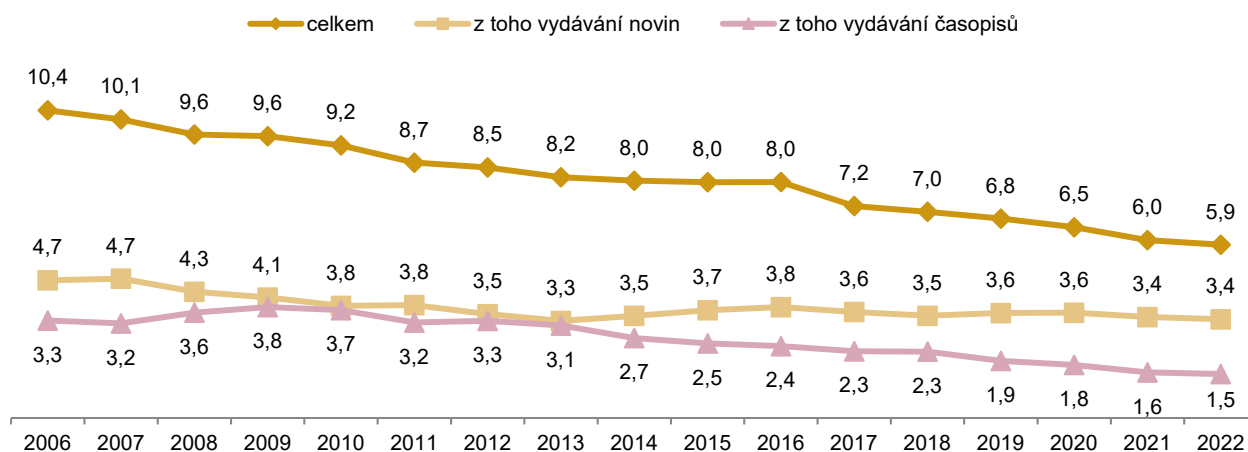
Graf 4.11 Počet vydaných titulů tištěných periodik (v tis. titulů)

Zdroj: NIPOS

Z hlediska vývoje počtu zaměstnanců jsou patrné odlišné trendy pro oblast vydávání novin a pro oblast vydávání časopisů. Jak ukazuje Graf 4.12, počet zaměstnanců v oblasti vydávání novin od roku 2007 kontinuálně klesal až do roku 2013, v následujících 7 letech pak zaznamenal mírný nárůst z 3,3 tis. na 3,6 tis. zaměstnanců. V roce 2021 pak opět klesl na 3,4 tis. zaměstnanců, na této hodnotě setrval i v roce 2022. Počet zaměstnanců v oblasti vydávání časopisů se mezi lety 2007 a 2013 pohyboval v hodnotách mezi 3 a 4 tis. zaměstnanců přepočtených na plné pracovní úvazky. Od roku 2013 pak neustále klesá až na 1,5 tis. zaměstnanců v roce 2022. Celková zaměstnanost maloobchodu a vydavatelů v oblasti tisku dosahovala v roce 2022 přibližně 5,9 tis. zaměstnanců v přepočtu na plný pracovní úvazek a za posledních 10 let klesla o 2,6 tis. zaměstnanců.

Graf 4.12 Počet zaměstnanců v oblasti tisku (v tis. osob, přepočtený na plné pracovní úvazky)

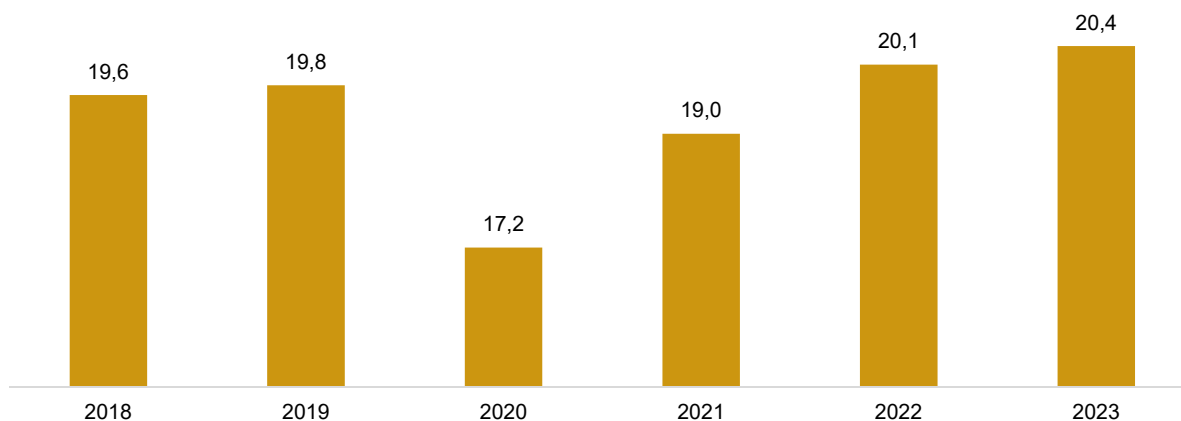

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Přehled hrubých inzertních příjmů subjektů působících na českém trhu s tiskem vychází z monitoringu reklamy Unie vydavatelů. Na Grafu 4.13 je patrné, že se významně snížily v roce 2020 (a to o 2,6 mld. Kč) kvůli snížené poptávce z řad inzerentů v době koronavirové pandemie. Již následující rok příjmy z inzerce vzrostly přibližně o 1,8 mld. Kč a v roce 2022 dokonce předčily výsledky z předpandemické doby. V roce 2023 byl ve srovnání s rokem 2022 zaznamenán jejich mírný nárůst (o 0,3 mld. Kč) na 20,4 mld. Kč.

Graf 4.13 Hrubé inzertní příjmy v oblasti tisku, mld. Kč

Zdroj: MEDIA PROJEKT

V posledních letech roste význam předplatného online periodik. Podle studie *Journalism, Media, and Technology Trends and Predictions 2023* od Reuters Institute, jež se dotazovala 314 vydavatelů v 56 zemích světa, měli čtyři z pěti digitálních vydavatelů (80 %) v roce 2023 ve své obchodní strategii přikládat největší váhu online předplatnému. Většina provozovatelů se opírá o mírný nárůst online předplatného ve srovnání s rokem 2022, případně o stabilní počty předplatitelů. Vydavatelé se zároveň snaží kombinovat tři nebo čtyři různé zdroje příjmů. Pro 72 % digitálních vydavatelů jsou zásadní výnosy z displejové reklamy (bannery na webových stránkách), další důležitý zdroj příjmů představuje nativní reklama⁶ (u 61 % vydavatelů). Na oblibu předplatného může mít nemalý vliv též to, že předplatitelé digitální verze časopisů či novin často získávají přístup k exkluzivnímu materiálu na webových stránkách, čímž se pomalu vytrácejí rozdíly v periodicitě (Reuters Institute, 2024).

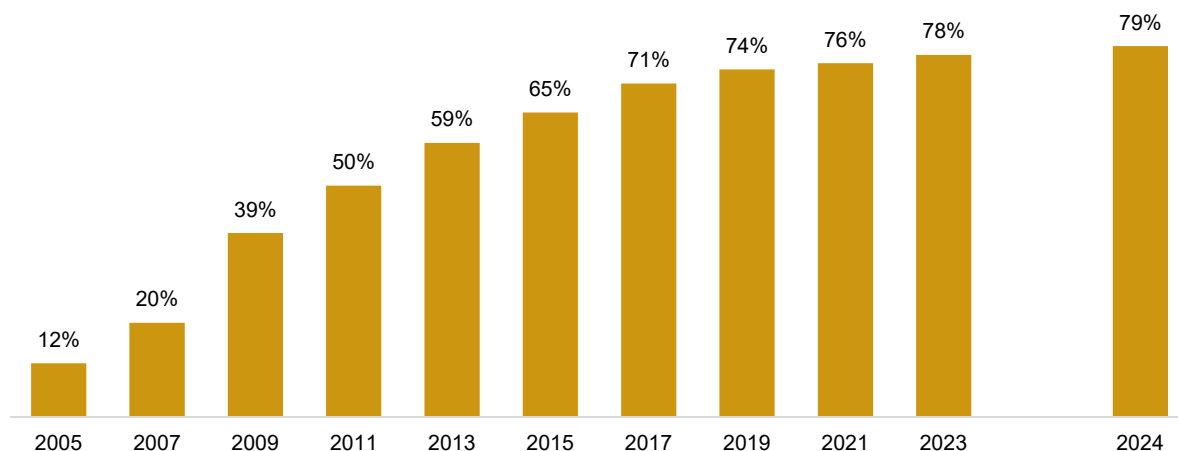
4.2.2. Pohled spotřebitele

Změny spotřebitelských návyků spojených s četbou periodik zachycuje šetření VŠIT. Počet jednotlivců, kteří využívají internet ke čtení zpráv, novin a časopisů se výrazně zvyšoval mezi lety 2005 a 2017. V posledních letech je růst pomalejší. V roce 2024 představovali čtenáři online periodik na internetu přibližně 79 % populace. Při zúžení záběru pouze na jedince používající internet se zvýší zastoupení čtenářů online novin a časopisů na 91 % uživatelů internetu. Čtení periodik je tak v porovnání s ostatními zkoumanými oblastmi audiovizuálního a mediálního sektoru jednoznačně nejrozšířenější „kulturní“ činností prováděnou online (pro porovnání – např. poslechu hudby přes internet se v roce 2024 věnovalo přibližně 59 % české populace). K těmto statistikám je nutné zmínit, že použitý pojem online periodika neodpovídá vymezení

⁶ Druh placené online reklamy, která má za cíl nerušit zážitek návštěvníka. Formou i funkcí zapadá do obsahu webové stránky.

tištěných periodik dle Tiskového zákona⁷ a zahrnuje jakékoliv online časopisy, noviny a zpravodajské servery bez ohledu na to, zda mají přidělený kód ISSN.

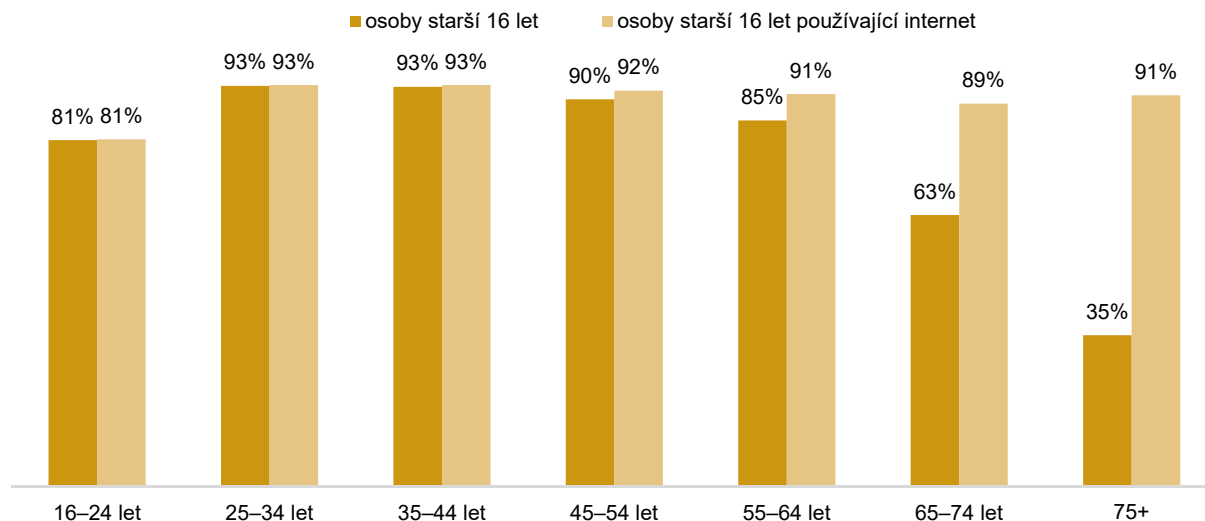
Graf 4.14 Podíl osob starších 16 let využívajících internet ke čtení zpráv, novin a časopisů

Zdroj: Výběrové šetření o informačních a komunikačních technologiích, ČSÚ

Zatímco uživatelé internetu čtou online zpravodajství ve velké míře napříč všemi věkovými kategoriemi, u celkové populace procento čtenářů internetových periodik s přibývajícím věkem výrazně klesá spolu s tím, jak s rostoucím věkem klesá i využívání internetu. Výše zmíněný trend je patrný z Grafu 4.15, který ukazuje, že zájem o četbu online periodik je vysoký (více než 80% podíl) ve všech věkových kategoriích uživatelů internetu. Tím se tato aktivita liší od jiných sledovaných „kulturních“ činností prováděných přes internet (např. hraní videoher), u kterých obliba mezi uživateli internetu s jejich přibývajícím věkem klesá.

Graf 4.15 Podíl osob starších 16 let využívajících internet k četbě online zpráv, novin a časopisů, podle věku v roce 2024

Zdroj: Výběrové šetření o informačních a komunikačních technologiích, ČSÚ

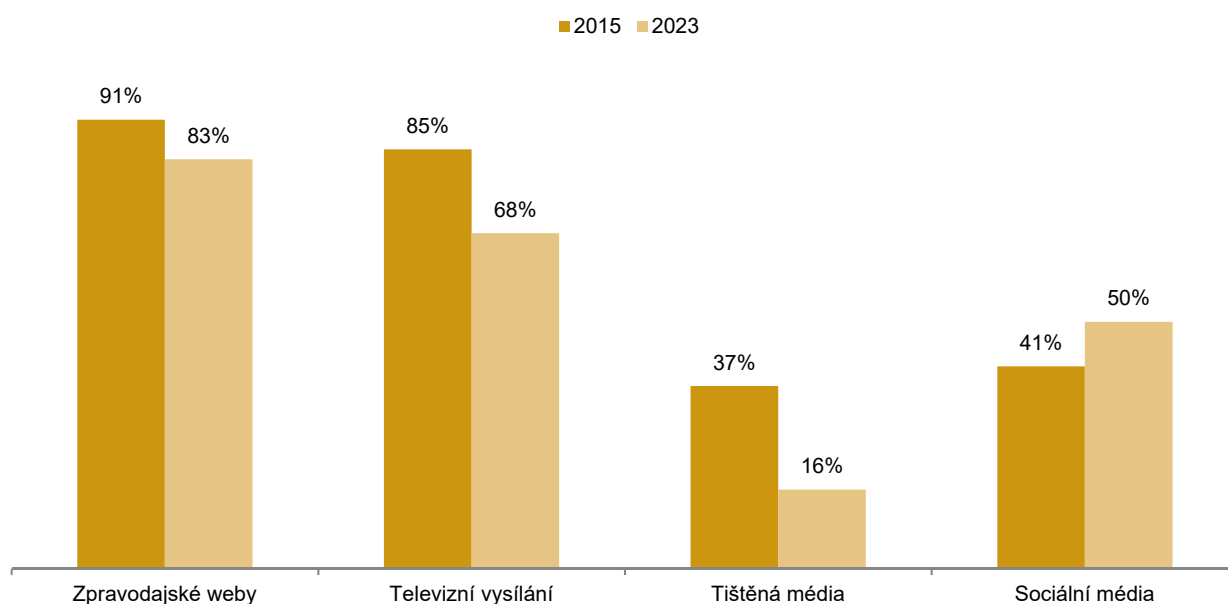
⁷ Podle vymezení v rámci zákona č. 46/2000 Sb. se periodickým tiskem rozumí *noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce.*

Podle mezinárodní studie *Digital News Report*, kterou vypracoval Reuters Institute, panovala v ČR v minulých letech velmi nízká ochota alespoň nějakou formou platit za online zpravodajství a v rámci mezinárodního srovnání byl u nás podíl platících téměř nejnižší v Evropě. V roce 2020 se však podíl uživatelů placeného online zpravodajství zvýšil zhruba dvojnásobně ze 7 na 13 %, a o rok později setrval na stejné výši. V roce 2023 pak činil podíl platících čtenářů 14 %. Zvýšenému zájmu o placené online služby v letech 2020–2022 zřejmě napomohla také restriktivní opatření proti šíření koronaviru a s tím spojená omezená mobilita a dostupnost tištěných periodik. Z dalších důležitých trendů spojených s online četbou zpráv je vhodné zmínit rostoucí popularitu chytrých telefonů při četbě zpráv. Zatímco v roce 2017 používalo chytrý telefon k četbě online zpráv 40 % české populace, v roce 2022 to byly již takřka dvě třetiny populace. Tímto smartphone téměř dohnal počítač, do té doby v ČR dominantní zařízení pro četbu zpráv, který v roce 2022 pro tuto činnost využilo 66 % české populace s připojením k internetu (Reuters Institute, 2021, 2022, 2023).

S rostoucí oblibou internetového zpravodajství roste také zájem o sledování zpravodajství na sociálních sítích. Uživatelé sítě si vybírají vlastní obsah a své příspěvky sdílejí s ostatními uživateli (většinou s okruhem svých přátel či sledujících). Podle již zmíněné mezinárodní studie *Digital News Report*, která se zaměřovala na internetovou populaci převážně v evropských zemích, se zejména pro mladší ročníky stávají sociální sítě velmi důležitým zdrojem šíření zpráv. Věková skupina 18–24 let dokonce preferuje sociální sítě jako zpravodajský zdroj před televizí i ostatními médii. Sociální sítě jsou důležitým zdrojem informací také v České republice – jako zdroj zpravodajství využilo sociální sítě v roce 2023 o 9 p. b. více uživatelů internetu než v roce 2015. Nejčastěji jsou k četbě zpráv v Česku využívány zpravodajské weby, které sleduje 83 % uživatelů internetu, a televizní zpravodajství, které sleduje 68 % uživatelů internetu (Reuters Institute, 2023).

Graf 4.16 Míra využití vybraných médií k četbě zpráv v ČR (pouze osoby používající internet)

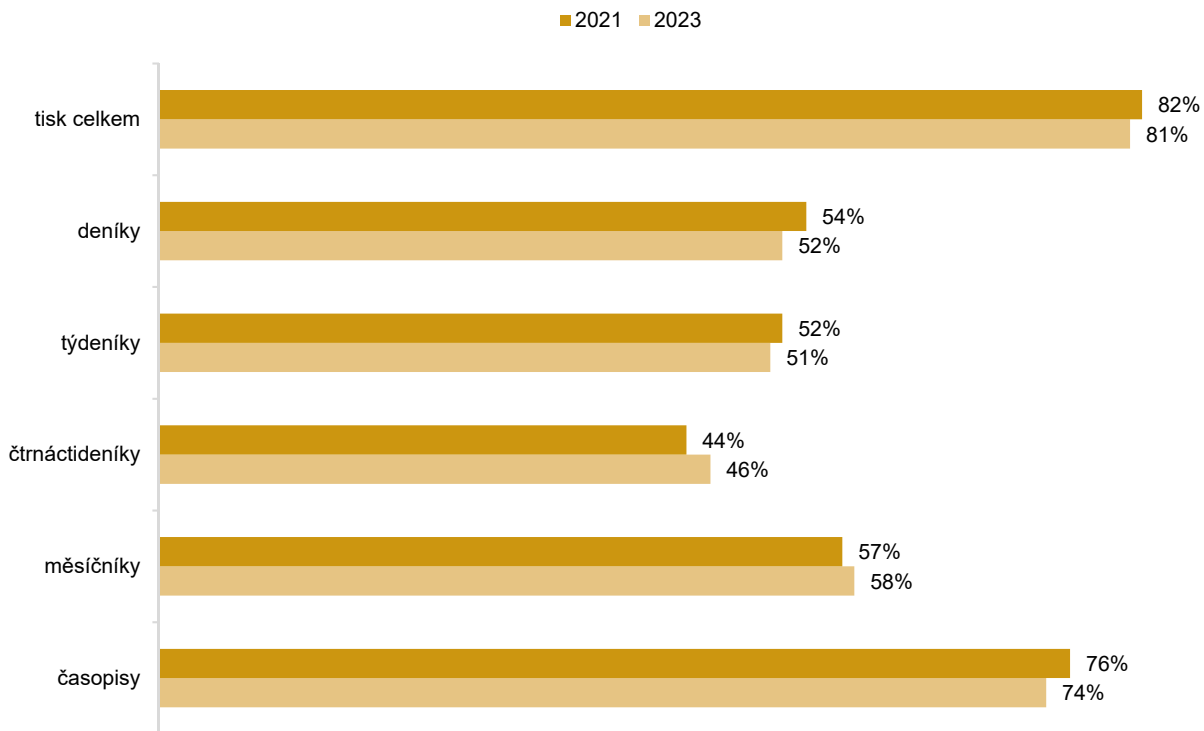
Zdroj: Digital News Report, Reuters Institute

I přesto, že čtenost⁸ tištěných periodik v České republice dlouhodobě klesá, zvyk čtení tisku si udržuje stále poměrně značná část populace (okolo 6,5 mil. osob ve věku 12–79 let). Podle dat pravidelného výzkumu MEDIA PROJEKT četlo v roce 2023 tištěná periodika 81 % populace. Nejčtenějšími typy tisku byly časopisy,

⁸ V posledních čtrnácti dnech či podle periodicity titulu.

kteřé četlo 74 % populace. Měsíčníky četlo 58 %, deníky bez příloh 52 %, týdeníky 51 % a čtrnáctideníky 46 % populace. Podíl jednotlivých typů periodik mohl být ovlivněn také celkovým počtem dostupných titulů (MEDIA PROJEKT, 2023).

Graf 4.17 Podíl osob ve věku 12–79 let, které četly vybrané typy periodik

Zdroj: MEDIA PROJEKT, STEM MARK – MEDIAN

